

РАДІООНКОЛОГІЯ В РЕГІОНАХ

Полтавська область

Володимир Миколайович Лукашенко
головний лікар Полтавського обласного
онкологічного диспансеру

У 2008 році Полтавський обласний онкологічний диспансер відзначив 60-річчя. Ще задовго до його заснування онкологічні хворі області одержували допомогу в спеціальних пунктах, перший з яких було створено у 1935 році. А через 5 років на Полтавщині працювали два онкопункти — в Полтаві та Кременчуку. На базі першої радянської лікарні зі штатом 1,5 ставки лікаря функціонувало 25 онкологічних місць. Після Великої Вітчизняної війни у 1944 році було відновлено прийом онкохворих. А з відкриттям обласного онкологічного диспансеру розгорнуто 130 онкологічних ліжок. Рентгенотерапевтичну та рентгенодіагностичну допомогу онкохворим надавали у водолікарні обласної лікарні. Матеріали для гістологічного дослідження надсилали до Харківського інституту рентген-радіології. У 1948 році диспансером було одержано препарати радію та організовано лікування онкохворих за його допомо-

гою. Вже за рік почали функціонувати патогістологічна лабораторія і рентгенодіагностичний кабінет з рентгенодіагностичною та рентгенотерапевтичною апаратурою, отримані препарати радіоактивного кобальту та перший гамма-терапевтичний апарат ГУТ-Со-20, опановані для лікування хворих.

У 1958 році ООД отримав апарати для близькофокусної рентгенотерапії РУМ-7, ТУР-60, а у 1959 році апарат для дистанційної гамма-терапії ГУТ-Со-20 замінили новішим ГУТ-Со-400. Починаючи з січня 1965 р., в онкодиспансері впроваджували променеве лікування хворих на гамма-терапевтичній установці ЛУЧ-1. Для ранньої діагностики злоякісних захворювань та поліпшення якості профоглядів у 1967 році застосовують метод цитологічного дослідження. Згодом встановили рентгенотерапевтичні апарати РУМ-17 і РУМ-7, апарат для внутріпорожнинної променевої терапії АГАТ-В.

У 1969 році організовано радіоізотопну лабораторію, оснащену гамма-томографами УР-32, УР-11. З діагностичною метою почали застосовувати радіоактивний фосфор, а в 1970 р. з лікувальною метою — радіоактивний йод, в 1976 р. — радіоактивний фосфор.

На сьогодні радіологічна служба Полтавської області представлена відділенням променевої терапії (ПТ) Полтавського обласного клінічного онкологічного диспансеру (ПОКОД), лабораторією радіонуклідної діагностики ПОКОД, кабінетами рентгенотерапії — Кременчуцького онкологічного диспансеру та Лубенської центральної районної лікарні.

Відділення ПТ і лабораторія радіонуклідної діагностики ПОКОД розташовані в типових приміщеннях для радіологічних відділень. Відділення променевої терапії розраховане на 93 ліжки, з них 85 — обмінні, призначені для хворих, що отримують ПТ, і для пацієнтів з променевими ускладненнями; 8 — «активні», для осіб, яких лікують закритими джерелами випромінювання.

Кому призначена дистанційна ПТ, можуть перебувати у відділенні променевої терапії та профільних відділеннях онкодиспансеру (наприклад, передопераційне опромінювання за інтенсивною методикою проводиться хворим, яких лікують у профільному відділенні, а після операційне — в умовах відділення ПТ). Ліжок для лікування відкритими джерелами дистанційного іонізуючого випромінювання (ДІВ) немає.

В області існує одна лабораторія радіонуклідної діагностики, яка є окремим структурним підрозділом Полтавського ОКОД, із власним штатом та завідувачем.

Гамма-терапевтичні та ікс-терапевтичні кабінети працюють у 3 медичних закладах.

У Полтавському ОКОД (відділення ПТ) діють: кабінет дистанційної гамма-терапії №1, обладнаний 2 процедурними з гамма-терапевтичними апаратами АГАТ-С, АГАТ-Р1, які мають спільну пультову; кабінет дистанційної гамма-терапії №2 з апаратом ТЕРАГАМ К-01, обладнаний приміщеннями для топометричної підготовки та планування ПТ із власною планувальною системою PLANW 2000; кабінет рентгенотерапії, обладнаний двома апаратами довго- та короткофокусної терапії: РУМ-17, TUR-60; кабінет внутріпорожнинної гамма-терапії з апаратом АГАТ-ВУ; блок закритих джерел випромінювання, де проводиться контактна гамма-терапія з використанням закритих джерел іонізуючого випромінювання низької активності ^{60}Co (ручні аплікації) та розміщуються «активні» палати.

У Кременчуцькому обласному онкологічному диспансері (Кременчуцький ООД) працює 1 кабінет рентгенотерапії з двома апаратами РУМ-17 та РУМ-7 в одній процедурній з поперемінним режимом роботи.

У Лубнах у комунальній центральній міській лікарні (Лубенська КЦМЛ) обладнаний кабінет рентгенотерапії з апаратом РТА-02.

Для контактної гамма-терапії у відділенні ПТ Полтавського ОКОД використовують закриті джерела ^{60}Co (10 аплікаторів типу ГК 60 М41.357, 2003 року випуску), паспортна сумарна активність яких складає 3,85 ГБк. Гамма-терапевтичний апарат АГАТ-Р1 проходить капітальний ремонт: заміну окремих блоків

та систем, встановлення програмного забезпечення для управління процедурою опромінювання, що значно поліпшить якість терапії.

У 2004 р. проведено модернізацію апарата АГАТ-ВУ з установкою програмного забезпечення, що дозволяє обирати різноманітні варіанти дозного розподілу залежно від ступеня поширеності пухлинного процесу.

Кожні 2 роки фахівці лабораторії повіркової дозиметрії ДУ «Інститут медичної радіології ім. С.П. Григор'єва НАМН України» проводять атестацію апаратів гамма-терапії. Остання планова перевірка радіаційних параметрів гамма-терапевтичних апаратів АГАТ-С, АГАТ-Р1, АГАТ-ВУ, ТЕРАГАМ К-01 та дозиметричних вимірювання рентгенотерапевтичних апаратів РУМ-17, TUR-60 виконана у 2008 році.

Для поточного радіаційного контролю Полтавський ОКОД має необхідну дозиметричну та радіометричну апаратуру: радіометр гамма-випромінюючих нуклідів у рідині РЖГ-07Ц; дозиметри-радіометри гамма-, бета-випромінень, пошуковий МКС-07 «Пошук» (3); дозиметри-радіометри МКС-05 «Пошук» (3); прилад сцинтиляційний геологорозвідувальний СРП-68-01.

Контроль герметичності закритих джерел типу ^{60}Co щоквартально здійснюють фахівці радіологічного відділу обласної СЕС методом вологих змивів.

Індивідуальний дозиметричний контроль зовнішнього опромінення медичного персоналу категорії А проводиться методом термolumінесцентної дозиметрії щоквартально з використанням дозиметрів ДТУ-01 згідно з інструкцією про організацію та проведення централізованого індивідуального дозиметричного контролю (ІДК) медичного персоналу України. Визначення отриманих індивідуальних доз здійснює Центральна лабораторія радіаційної гігієни медичного персоналу і пацієнтів ДУ «ІМР ім. С.П. Григор'єва НАМН України». За результатами ІДК надаються протоколи кварталних доз персоналу, а по закінченні року — звіти про річні дози кожного співробітника усіх підрозділів Полтавського ОКОД.

Для проведення клінічної дозиметрії в гамма-терапевтичних кабінетах використовується-

ся клінічний дозиметр 27012, (Німеччина, РОБОТРОН, 1979 р. вип.), який щороку віддають на метрологічну повірку у повіркову лабораторію ДУ «ІМР ім. С.П. Григор'єва НАМН України».

Передпроменева топометрична та дозиметрична підготовка пацієнтів здійснюється групою фахівців, до складу якої входять лікар-рентгенолог, інженер-радіолог та лікар променевої терапії. Для отримання топометричного зображення використовують дані СКТ, рентгенографії, рентгеноскопії, УЗД, зібрані в базі ПОКОД, та дані МРТ з інших лікувальних закладів міста. Дозиметричні розрахунки променевого лікування проводять ручним способом або за допомогою плануальної системи PLANW 2000 безпосередньо лікаря променевої терапії.

Для проведення радіонуклідної діагностики Полтавський онкодиспансер має необхідне діагностичне обладнання. Радіофармацевти (РФП) отримують згідно із щорічно затвердженою плановою заявкою в УДВП «Ізотоп». Променева терапія з використанням відкритих РФП у Полтавській області не проводиться.

Завідувачі структурних підрозділів, у яких виконують роботи із джерелами іонізуючих випромінень, та заступник головного лікаря підвищували кваліфікацію у 2008 році на курсах з питань радіаційної безпеки при Київському національному університеті ім. Т.Г. Шевченка. Персонал категорії А відділень ПТ і радіонуклідної діагностики щороку проходить перевірку знань з радіаційної безпеки відповідно до Наказу головного лікаря з оформленням протоколів заліків. Відділення ПТ і радіонуклідної діагностики медичних закладів Полтавської області на 100% укомплектовані лікарями, медичними сестрами, техніками, лаборантами, дозиметристами. У відділенні ПТ Полтавського онкодиспансера не вистачає інженерів-радіологів з клінічної дозиметрії та інженерів з обслуговування апаратів для променевої терапії.

У роботі відділень ПТ застосовують стандартизовані методики променевої терапії злоякісних пухлин окремих локалізацій (затверджені вченою радою Київського інституту удосконалення лікарів, Протокол від 02.06.1993, № 6); Мінімальні клінічні рекомендації Європей-

ського товариства медичної онкології (ESMO)/редактори російського перекладу проф. С.А. Тюляндін, проф. Н.І. Переводчикова, канд. мед. наук Д.А. Носов. — М.: Видав. група РОНЦ ім. М.М. Блохіна РАМН, 2004. — 112 с.; Галузевий стандарт; Протоколи надання медичної допомоги хворим на злоякісні новоутвори. Розробник — Інститут медичної радіології ім. С. П. Григор'єва АМН України. — Харків, 2005. — 118 с.; Клінічні протоколи спеціалізованої допомоги хворим на злоякісні новоутвори (Рекомендації щодо стандартизації медичної допомоги хворим на злоякісні новоутвори), затверджені та рекомендовані до друку рішенням вченої ради Інституту онкології АМН України (протокол від 22.12.2005 р., № 21). Випуск 1. — Київ, 2006. — 123 с.; Стандарти діагностики та лікування онкологічних хворих, затверджені Наказом МОЗ України від 17.09.2007, № 554, Київ, 2007. — 199 с.

План лікування онкологічних хворих розробляє комісія лікарів у складі: онколог, променевої терапії, хемотерапевт, за участю співробітників кафедри променевої діагностики, променевої терапії та радіаційної медицини, а також кафедри онкології Полтавської медичної стоматологічної академії. Завідувач кафедри променевої діагностики, променевої терапії та радіаційної медицини доктор медичних наук, професор Вікторія Федорівна Почерняєва згідно з графіком очолює обходи у відділенні ПТ. У складних випадках тактику лікування пацієнтів щотижнево обговорюють на клінічних конференціях під керівництвом головного лікаря Полтавського онкологічного диспансера. В окремих випадках хворих направляють до провідних медичних онкологічних закладів Києва та Харкова для консультативно-лікувальної допомоги.

У променевому лікуванні використовують методики класичного, середнього, великого, одноразового, динамічного фракціонування та розщеплені лікувальні курси. Променева лікування проводять у перед- і післяопераційному лікуванні та як самостійний метод. Під час ПТ застосовують хеморадіомодифікацію препаратами «Фторурацил», «Цисплатин», «Гідреа», «Кселода» та радіопротектори. За показання-

ми хворим призначають гормоно- та імунотерапію.

Основними локалізаціями для дистанційної гамма-терапії є рак: грудної залози (317 хворих), гортані (167), шийки і тіла матки (244), прямої кишки (105 хворих). Упродовж 2009 року проліковано 1440 осіб, що відповідає 115932 укладенням.

Довгофокусну рентгенотерапію частіше використовували при раці грудної чи передміхурової залоз, тіла та шийки матки, прямої кишки, гортані. Ікс-терапію застосовують як для онкологічної, так і для непухлинної патології. Загальнотерапевтична патологія для рентгенотерапії здебільшого представлена обмінно-дистрофічними порушеннями: артрозо-артритами, п'ятковими остеофітами.

Диспансерна комісія з обстеження осіб, які працюють у сфері дії іонізуючого випромінювання, діє на базі Полтавської обласної клінічної лікарні ім. Скліфософського. Склад комісії затверджений наказом Головного управління охорони здоров'я Полтавської облдержадміністрації. До складу входять: голова комісії, його заступник, терапевт-профпатолог, терапевт-пульмонолог, кардіолог, невропа-

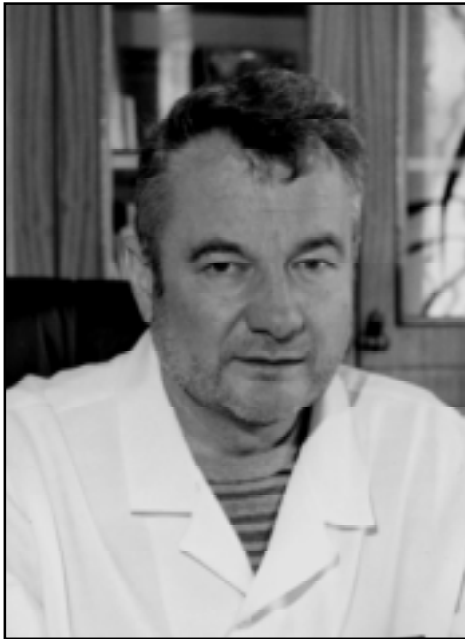
толог, окуліст, отоларинголог, гінеколог, хірург, гематолог, сурдолог, обласний рентгенолог. Заступник голови комісії, лікар-профпатолог, закінчив курси спеціалізації з питань променевої патології.

Всього на обліку налічується 260 осіб, які працюють із джерелами іонізуючої радіації. Контроль за роботою комісії з боку Полтавської обласної санепідемстанції проводить щотижнево завідувач радіологічного відділу.

У 1976 році на базі ОКОД розпочав роботу курс онкології Полтавського медичного стоматологічного інституту, який 1986 року реорганізовано в кафедру онкології, а з 1998-го медінститут отримав статус Української медичної стоматологічної академії. Вже десять років онкологічну службу Полтавської області очолює Володимир Миколайович Лукашенко, завідує відділенням ПТ Людмила Олексіївна Лимар.

Співробітники кафедри спільно з працівниками онкодиспансеру роблять все можливе для своєчасного надання мешканцям області онкологічної та радіологічної допомоги.

*Г.В. Кулініч,
Л.Л. Стадник*

Петро Володимирович Безносенко

головний лікар Миколаївського обласного онкологічного диспансеру, заслужений лікар України, головний позаштатний онколог управління охорони здоров'я Миколаївської обласної державної адміністрації, член правління товариства онкологів-гінекологів, заступник голови Миколаївського обласного товариства онкологів

Розвиток радіоонкологічної служби Миколаївщини розпочався у 1937 році, коли область було створено як адміністративну одиницю. При поліклініці 1-ї міської лікарні було відкрито онкологічний пункт.

У 1940 році на базі обласної лікарні почало працювати стаціонарне онкологічне відділення на 25 ліжок для лікування онкологічних хворих та виконання диспансерних функцій. Питаннями протиракової боротьби займався організаційно-методичний кабінет.

У 1944 році, після звільнення Миколаївської області від фашистської окупації, створено обласний онкологічний диспансер (головний лікар Я.І. Коєн) на базі обласної лікарні і почато будівництво приміщень (двоповерхового будинку з поліклінікою, стаціонаром на 70 та пансіонатом на 30 ліжок) для закладу, яке було завер-

шено в 1950 році. В 1952 році в диспансері створюється радіологічна служба, зміцнюється матеріально-технічна база, впроваджуються в практику нові методи профілактики, діагностики та лікування злоякісних новоутворів, проводиться підготовка лікарів-хірургів загальнолікарняної мережі з питань онкології.

В 1955 році було підключено гамма-установку. Тоді в диспансері працювали фахівці онкологи Я.І. Коєн, О.А. Ляпіс (головний лікар ООД з 1964 року), Е.Г. Волкова, В.І. Кокколова, І.А. Лейбович, І.Е. Яковлева, В.Г. Головащенко, Н.І. Кравченко та ін. В 1964 році, при активній підтримці завідувача обласного відділу охорони здоров'я А.В. Павлова (пізніше — заступника міністра охорони здоров'я СРСР) прийнято постанову про будівництво комплексу онкологічного диспансеру, яке розпочали в 1966 і завершили в 1970 році.

На початку 1970 року головним лікарем обласного онкологічного диспансеру був призначений заслужений лікар України Григорій Федорович Горбуров, який працював на цій посаді до 1985 р. У жовтні 1970 року введено в експлуатацію новий комплекс онкодиспансеру на 70 ліжок (15 ліжок — пансіонат). У цих приміщеннях ООД розміщується і нині.

Новий комплекс приміщень обласного онкологічного диспансеру дозволив створити повноцінні відділення та організувати допоміжні діагностичні та лікувальні кабінети. В 1971 році відкрито лабораторію радіоізотопної діагностики; стало можливим використовувати закриті та відкриті ізотопи з діагностичною та лікувальною метою. Група лікарів (В.Н. Богза, В.С. Стадник, Г.Ф. Горбуров) запропонувала та виконала тему з радіоізотопної діагностики рецидивів та метастазів пухлин органів таза. Відкрито кабінет функціональної діагностики. В 1972 році почало працювати торакальне відділення на 25 ліжок, яке очолив хірург А.К. Панько. В 1997 році відкрито хемотерапевтичне відділення на 20 ліжок. На базі цитологічної лабораторії ООД під керівництвом завідувача В.Т. Коколової почали готувати

лікарів-лаборантів щодо питань цитології для міських та районних лікарень.

У 1974 році область була відзначена премією Ради Міністрів СРСР з онкології, а рішенням колегії МОЗ УРСР, Президії республіканського комітету профспілок медпрацівників та Червоного Хреста обласний онкодиспансер було затверджено як школа передового досвіду з онкології республіканського значення на 1975–1976 рр.

На базі МООД проводилися республіканські науково-практичні конференції: «Сучасні методи діагностики та лікування раку легені»; «Ефективність профілактичних оглядів населення з використанням цитологічного методу дослідження»; «Актуальні питання онкогінекології».

Нині радіологічна служба в Миколаївському ООД представлена радіологічним відділенням (гамма-терапевтичні та ікс-терапевтичні кабінети) і відділенням променевої діагностики та терапії.

Кількість призначених для хворих ліжок, які отримують дистанційну променеви терапію, становить 75.

У радіологічному відділенні Миколаївського ООД працюють такі кабінети:

дистанційної гамма-терапії з гамма-терапевтичним апаратом РОКУС-М;

дистанційної гамма-терапії з гамма-терапевтичним апаратом ТЕРАГАМ-К01, обладнаний приміщеннями для топометричної підготовки та планування променевої терапії з власною плануючою системою PLANW 2000;

внутріпорожнинної гамма-терапії з апаратами АГАТ-ВУ;

внутріпорожнинної гамма-терапії з апаратом АГАТ-ВЗ, який на час обстеження виведений з експлуатації;

два рентгенотерапевтичні кабінети: з апаратом довгофокусної терапії РУМ-17 та з апаратом короткофокусної терапії РТА-02.

На підставі метрологічного контролю апарати гамма-терапії та рентгенотерапії допущені до застосування у променеви терапії (видані свідоцтва про атестацію, акти та протоколи), для рентгенотерапевтичних апаратів — протоколи дозиметричних вимірювань за 2009 р.

Передпроменева топометрична та дозиметрична підготовка пацієнтів проводиться гру-

пою фахівців, до складу якої входять лікар-рентгенолог-топометрист, інженер-радіолог та лікар-радіолог (променеви терапевт). Для отримання топометричного зображення використовуються дані рентгенографії, УЗД, а також результати досліджень на КТ та МРТ. Дозиметричні розрахунки променевого лікування проводяться ручним способом або за допомогою планувальної системи PLANW 2000.

Для проведення радіонуклідної діагностики і терапії Миколаївський ООД має необхідне обладнання; РФП отримують згідно із щорічно затверджуваною плановою заявкою через УДВП «Ізотоп».

Клінічна дозиметрія на гамма-терапевтичних та рентгенотерапевтичних апаратах проводиться інженерно-технічною службою МООД. Використовується клінічний дозиметр UNIDOS, який щорічно проходить метрологічну перевірку в Одеській територіальній повірково-дозиметричній лабораторії.

Для проведення поточного радіаційного контролю застосовують дозиметричну та радіометричну апаратуру: ДРГ-01Т1 №638 та «Стора» № 1070192.

Проведення контролю герметичності закритих джерел типу ^{60}Co на апараті АГАТ-ВУ здійснюється щорічно методом вологих мазків фахівцями радіологічного відділу обласної СЕС та УДВП «Ізотоп» (Київ).

Індивідуальний дозиметричний контроль (ІДК) зовнішнього опромінення медичного персоналу категорії А щоквартально проводить методом термолюмінесцентної дозиметрії Центральна лабораторія радіаційної гігієни медичного персоналу та пацієнтів ДУ «ІМР ім. С.П. Григор'єва НАМН України». Визначення отриманих індивідуальних доз здійснюється з використанням дозиметрів ДТУ-01. За результатами ІДК надаються протоколи кварталних доз персоналу, які надсилаються в Миколаївський ООД; по закінченні року — звіти з даними про річні дози кожного співробітника по кожному підрозділу Миколаївського ООД.

Для роботи з відкритими і закритими радіонуклідами в радіологічному відділенні обладнані приміщення із захисними лабіринтами, а також засоби індивідуального захисту при роботі з

відкритими ДІВ (фартухи, наруківники, бахіли, екрани захисту від гамма- та бета-випромінювання), витяжні шафи, свинцеві будиночки, контейнери для відходів), для обробки забруднень — порошок «Захист», а також здійснюється захист часом і відстанню.

У Миколаївському ООД виконується робота із джерелами іонізуючого випромінювання на підставі таких документів:

ліцензія ОВ № 040019 на право впровадження діяльності з використанням ДІВ, видана Державним комітетом ядерного регулювання України 08.04.2009 на 3 роки;

санітарні паспорти № 02-08 і № 03-08 від 01.03.2008 р., видані Миколаївською обласною СЕС і дійсні до 1 березня 2011 р.

Контроль за виконанням вимог радіаційної безпеки при роботі з ДІВ та дозиметричні вимірювання в радіологічних підрозділах Миколаївського ООД здійснюється фахівцями обласної СЕС двічі на рік.

Список персоналу категорії А щорічно затверджується наказом по МООД за результатами атестації робочих місць та медичного обстеження. Перевірка знань із питань радіаційної безпеки персоналу категорії А проводиться щорічно відповідно до Наказу головного лікаря з оформленням протоколів знань.

Підрозділи Миколаївського ООД, які проводять роботи із ДІВ, укомплектовані на 100 % лікарями, медичними сестрами, інженерами-радіологами, техніками-дозиметристами, лаборантами.

Аналізуючи застосування променевої терапії за останній рік слід відзначити використання дистанційної передопераційної променевої терапії за інтенсивним методом у хворих з місцевопоширеним процесом раку прямої кишки (Т2–3, РОД — 5 Гр до СОД — 20–25 Гр), грудної залози (Т2, РОД — 5 Гр до СОД — 20 Гр), шийки матки (Т1-2А, проводиться високодозна внутріпорожнинна гамма-терапія на апараті АГАТ-ВУ, РОД — 10 Гр до СОД — 20 Гр на т. А). Променева терапія проводиться за радикальною та паліативною програмою в статичному і ротаційному режимах, після ретельної передпроменевої топографічної підготовки.

Всі методики лікування, використовувані у відділенні променевої терапії, відповідають стандартам лікування онкологічних хворих, затвердженим наказом МОЗ України від 17.09.2007 р. № 554.

Променева терапія проводиться також за дрібнофракційною методикою на фоні застосування хемопрепаратів, таких як «Цисплатин», 5-FU, «Блеоцин», «Кселода»; з використанням методики хрономодуляції (пролонговані інфузії 5-FU з 18.00–06.00) хворим на рак прямої кишки.

Дистанційну гамма-терапію у звітному році отримали 1761 хворий на апаратах РОКУС-М та ТЕРАГАМ. Основні локалізації: пухлини грудної залози — 457 та сечостатевої системи — 463, на другому місці — пухлини ШКТ — 244 та голови і шиї — 254, інші — загалом 346 хворих.

Контактну гамма-терапію на апараті АГАТ-ВУ проведено 155 пацієнтам. Здебільшого це хворі на рак тіла і шийки матки. Ікстерапію за останній рік проведено 595 хворим, переважно із раком шкіри, у 92 випадках — із непухлинними захворюваннями.

Діагностика та лікування променевих ускладнень проводиться разом з профільними фахівцями (гінекологом, хірургом) після повного клініко-інструментального обстеження хворих. В окремих випадках, при необхідності, проводиться консультація з фахівцями відділення променевої патології ДУ «Інститут медичної радіології ім. С.П. Григор'єва НАМНУ» і ДУ «Національний інститут раку» МОЗ України.

Кількість променевих реакцій у пацієнтів після опромінення не перевищує допустимих середньостатистичних відсотків по Україні.

Диспансеризація осіб, що працюють у сфері дії іонізуючого випромінювання, починаючи з січня 2009 року є децентралізованою, згідно з наказом № 52-Л Управління охорони здоров'я Миколаївської облдержадміністрації, і проводиться у 28 закладах охорони здоров'я.

За списками обласного профпатолога, на обліку — 3065 осіб категорії А. Усі співробітники пройшли диспансеризацію за 2008 р., відсторонених від роботи у сфері дії радіації немає.

Ведеться контроль проходження диспансеризації з боку відділу радіаційної гігієни обласної СЕС (зав. І.В. Ларін).

З 1998 головним лікарем МООД є П.В. Безносенко.

Керівництво онкодиспансеру на чолі з головним лікарем постійно турбується про забезпечення установи сучасним діагностичним та лікувальним обладнанням.

Диспансер оснащений новою діагностичною та лікувальною апаратурою: мамографом, апаратами ультразвукової діагностики, колоноскопом, фіброгастроскопом, кріодеструктором, апаратами для проведення наркозу та реанімаційними комплексами, мікроскопами. Придбано програмне забезпечення та введено в дію апарати для променевого лікування хворих АГАТ-ВУ, ТЕРАГАМ. Головний лікар постійно проводить роботу із залучення спонсорських коштів. Ним налагоджена система забезпечення безкоштовної медичної допомоги малозабезпеченим онкохворим та позачергового обслуговування інвалідів і ветеранів.

Головний лікар П.В. Безносенко опікується впровадженням у медичну практику новітніх методів діагностики і лікування онкологічних пацієнтів: цитологічного скринінгу, комбінованих методів лікування хворих на рак; наукового обґрунтування реабілітації онкохворих, зокрема хірургічними методами.

За результатами організаційно-методичної роботи, яка проводиться П.В. Безносенком, зросли рівні показників виявлення онкозахворювань при профілактичних оглядах; охоплення спецлікуванням онкохворих; зменшилися величини показників смертності від онкозахворювань та смертності до 1 року. Під керівництвом П.В. Безносенка регулярно проводяться виїзні конференції з профілактики раку в районах Миколаївської області. Протягом останніх 11 років організована робота виїзної консультативної поліклініки 2 рази на рік у кожному районі Миколаївської області.

Перебуваючи керівником, П.В. Безносенко постійно бере активну участь у роботі міжнарод-

них та українських з'їздів, конференцій онкологів та хірургів. Виступає з науковими доповідями. Він є автором та співавтором понад 26 наукових праць, надрукованих у медичних журналах та матеріалах з'їздів і конференцій. Петро Володимирович розробив, відредагував та опублікував Методичні рекомендації з ранньої діагностики та диспансерного нагляду за хворими передпухлинної та пухлинної патології. Він один з ініціаторів та організаторів Першої республіканської конференції з онкогінекології в 1995 році в Миколаєві. В 2006 році — учасник наради при Президентові України «Про реформування та надання онкологічної допомоги населенню України». П.В. Безносенко систематично виступає з лекціями перед молодими лікарями та молодшими спеціалістами, проводить заняття з лікарями-інтернами, передає хірургічний досвід молодим фахівцям. Він також займається санітарно-просвітницькою роботою; є активним пропагандистом щодо інформованості населення про здоровий спосіб життя та необхідність регулярних профілактичних оглядів; і з цих питань регулярно виступає на телебаченні.

Лікарі обонкодиспансеру також беруть активну участь у реферуванні медичних журналів: «Питання онкології», «Клінічна хірургія», «Вісник хірургії», «Вісник рентгенології та радіології».

Працівників МООД неодноразово відзначали на державному рівні за сумлінну працю: Р.В. Гарбуз, старшу медичну сестру хірургічного відділення нагороджено орденом «Знак Пошани», медсестру Т.М. Алпатову — Грамотою Президії Верховної Ради УРСР; В.Н. Майстрюк, головну медсестру, відзначено орденом «Знак Пошани», а головного лікаря Г.Ф. Горбурова — орденом Жовтневої революції.

Має численні подяки за багаторічну сумлінну працю П.В. Безносенко, в 2001 та 2002 рр. нагороджений почесними грамотами Миколаївської облдержадміністрації, а в 2004 році — Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Анатолій Олександрович Гонца

головний лікар ЧОКОД, кандидат медичних наук, доцент кафедри онкології, променевої діагностики та променевої терапії Буковинського державного медичного університету. Має вищу категорію з організації охорони здоров'я та радіології. Нагороджений Почесною грамотою МОЗ України, лауреат національної іміджевої програми «Лідери XXI століття», дипломант презентаційного альманаху «Діловий імідж України. Економічний та інтелектуальний потенціал держави», лауреат премії Чернівецької міської ради ім. Б.Л. Радзіховського, автор 80 наукових праць, 2 монографій та понад 20 раціоналізаторських пропозицій

Чернівецький обласний онкологічний диспансер засновано в 1946 р. Головним лікарем та науковим керівником був М.К. Афанасьєв — людина-легенда надзвичайно цікавої та нелегкої життєвої і творчої долі. Енергійний, наполегливий фахівець, він викладав курс радіології та онкології в медичному інституті. Вперше в грудні 1946 року застосував для променевої терапії (контактної та внутріпорожнинної) радій. Того ж року розпочато рентгенотерапію на рентгенотерапевтичному апараті «Стабілівольт».

У 1969 р. завершено будівництво Чернівецького обласного онкодиспансеру і встановлено

апарати ЛУЧ-1, РУМ-7, РУМ-13. Завідувачем радіологічного відділення став лікар вищої категорії С.А. Альтман.

У 1976–1984 рр. підрозділ очолював А.І. Кошелюк. У відділенні працювали лікарі Л.Ф. Біланд-Кващук, Я.Р. Турецький, В.Е. Загоровський, В.І. Проданчук. У 1980 році було встановлено апарат для внутріпорожнинного опромінення АГАТ-В. Введення його в експлуатацію дало можливість застосовувати поєднану променеву терапію хворих на рак шийки матки та прямої кишки. На той час робота радіологічного відділення тривала за системою єдиного радіолога. Радіохірургічне лікування проводили радіоактивними голками, використовуючи аплікаційний метод та внутріпорожнинне опромінення. Вперше було впроваджено рентгенотопометричну підготовку хворого з виготовленням топографо-дозиметричних карт. Почали застосовувати комбіновані методи лікування: променева терапія плюс оперативне втручання на пухлинах грудної залози, голови та шиї, при злоякісних захворюваннях м'яких тканин, шкіри, лімфатичної системи, меланомах та багато іншого. Зі створенням відділення пухлин голови та шиї у 1995 р. хірургічне лікування у відділенні було припинено.

На базі радіологічного відділення були виконані дисертаційні роботи на тему «Клініко-дозиметричне дослідження поєднано-променевої терапії неоперабельного раку прямої кишки» (автор А.О. Гонца), «Оптимізація променевої терапії раку шийки матки із застосуванням електрон-акцепторних систем» (автор Г.М. Скриндіца). За першою темою було видано дві монографії.

З 1984 по 1994 рік колективом керував А.О. Гонца. За цей час проводилися та вдосконалювалися методи поєднаної променевої терапії, було розроблено стандартні сумарні ізодозні карти при поєднаній променевій терапії раку прямої кишки, розпочато широке застосування превентивного лікування променевих ушкоджень та проведення радіосенсибілізації для їх зменшення.

У 1994–1995 рр. підрозділ очолював С.І. Поморцев. Через структурну реорганізацію, з відокремленням відділення пухлин голови та шиї, радіологічне скорочено до 70 ліжок. З 1995 року понині завідує відділенням радіаційної онкології Л.І. Пахолка.

У Чернівецькій області функціонує одне радіологічне відділення, яке складається з трьох блоків:

- кабінетів дистанційної гамма-терапії (ДГТ);
- кабінету рентгенотерапії;
- блоку закритих ізотопів.

Відділення розраховане на 70 обмінних ліжок (активних ліжок немає), оснащено 4 апаратами променевої терапії, зокрема: 1 апаратом дистанційної гамма-терапії АГАТ-Р1У; 1 апаратом внутріпорожнинного опромінення ГАММА-МЕД плюс; 2 рентгенотерапевтичними апаратами: близькофокусним рентгенотерапевтичним — РУМ-7 та для глибокої рентгенотерапії — РУМ-13.

Клінічна дозиметрія на гамма-терапевтичних та рентгенотерапевтичних апаратах проводиться щоквартально. Використовується клінічний дозиметр UNIDOS, який щороку проходить метрологічну повірку в ДП «Київоблстандартметрологія».

Передпроменева топометрична та дозиметрична підготовка пацієнтів проводиться групою фахівців, до складу якої входять лікар-рентгенолог-топометрист та лікар-радіолог (променевої терапії). Планування променевої терапії здійснюється на планувальній системі АВАСУС.

Для отримання топометричного зображення використовують розташовані на базі Чернівецького ОКОД, рентгенодіагностичні апарати та комп'ютерний томограф.

Для поточного радіаційного контролю радіологічне відділення Чернівецького ОКОД має необхідну дозиметричну та радіометричну апаратуру — дозиметри ДРГ-01Т №5228 та ДРГ-01Т №5277.

Для проведення клінічної дозиметрії в кабінетах гамма-терапії та рентгенотерапії застосовується сучасний клінічний дозиметр UNIDOS.

Індивідуальний дозиметричний контроль (ІДК) зовнішнього опромінення медичного

персоналу категорії А щоквартально проводиться методом термолюмінесцентної дозиметрії Центральна лабораторія радіаційної гігієни медичного персоналу та пацієнтів ДУ «ІМР ім. С.П. Григор'єва НАМН України». Визначення отриманих індивідуальних доз здійснюється з використанням дозиметрів ДТУ-01. За результатами ІДК надаються протоколи кварталних доз персоналу, які направляються до Чернівецького ООД, по закінченні року — звіти з даними про річні дози кожного співробітника по кожному підрозділу Чернівецького ОКОД.

Для роботи із закритими джерелами іонізувального випромінювання використовується стаціонарне захисне обладнання.

Чернівецький ОКОД здійснює роботу із джерелами іонізувального випромінювання на підставі таких документів:

ліцензія №397747 від 08.08.2007 р. із внесеними змінами та доповненнями.

санітарні паспорти на право проведення робіт з ДІВ, видані ОблСЕС: №594 від 19.06.2009 р. на апарат ГАММА МЕД плюс 3/24; №595 від 19.06.2009 р. на апарат АГАТ-Р1У; №593 від 19.06.2009 р. на апарат РУМ-7; № 423 від 20.03.2007 р. на апарат РЛХ-102.

Контроль виконання вимог радіаційної безпеки при роботі з ДІВ та дозиметричні вимірювання в радіологічних підрозділах Чернівецького ООД здійснюються фахівцями обласної СЕС двічі на рік.

Список персоналу категорії А щорічно затверджується наказом по ЧОКОД та за результатами атестації робочих місць і медичного обстеження. Перевірка знань з питань радіаційної безпеки персоналу категорії А проводиться щороку відповідно до Наказу головного лікаря з оформленням протоколів знань.

Підрозділи Чернівецького ООД, які проводять роботи з ДІВ, укомплектовані на 100 % лікарями, медичними сестрами, техніком-дозиметристом. Ставка інженера-радіолога не укомплектована. У відділенні нині працюють 11 лікарів, із них 6 — із вищою категорією (2 кандидати медичних наук).

Робота диспансерної комісії з медобстеження осіб, що працюють у сфері дії іонізувальної

радіації, проводиться за наказом МОЗ України від 21.05.2006 року № 246 «Про порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій».

Диспансерна комісія з медобстеження осіб, що працюють у сфері іонізуючої радіації, одна обслуговує всю Чернівецьку область.

На обліку в області 142 особи, які працюють у сфері іонізуючої радіації в медицині. Випадків перевищення граничних променевих навантажень не виявлено, відсторонених від роботи немає.

Контролює роботу комісія Чернівецької обласної санепідстанції.

При аналізі застосування променевого лікування слід відзначити широке використання дистанційної передопераційної променевої терапії (грудна залоза, шлунок, пряма кишка, гортань, тіло матки) за інтенсивним методом, а також післяопераційне опромінення таких локалізацій, як рак нирок, головного мозку та ін.

Променева терапія за радикальною та паліативною програмою проводиться тільки в статичному режимі (ротаційний режим не працює) за стандартами лікування, які прийняті МОЗ України (2007 р.). Широко використовується радіомодифікація такими хемопрепаратами: «Фторурацил», «Цисплатин» при раці грудної залози, шлунка, прямої кишки, гортані, тіла матки.

Нині завданням ЧОКОД є добудова приміщення для установки типу ТЕРАГАМ розширення показань до паліативного променевого лікування, полірадіомодифікації та застосування радіопротекторів.

Г.В. Кулініч